

Samtalsguide för nyutexaminerade förskollärare

Sammanfattning

Denna samtalsguide är framtagen som en del av Hållbar lärarstart - en samverkanssatsning¹. Som mentor väljer du tillsammans med din nyutexaminerade kollega vilka områden som behöver utvecklas, baserat på självskattningsformuläret. Använd samtalsguiden som stöd för att skapa strukturerade och givande samtal.

Innehåll

1	Ledarskap i förskolan	2
1.1	Lärmiljö	2
1.1.1	Skapa en god lärmiljö	2
1.1.2	Organisera avdelningen	2
1.1.3	Underlätta för koncentration	2
1.2	Relationer	3
1.2.1	Goda relationer	3
1.2.2	Utmanande relationer	3
1.2.3	Uppmuntran	3
1.3	Kommunikation	3
1.3.1	Kommunikation med barnen	3
1.3.2	Kommunikation med vårdnadshavare	4
1.3.3	Svåra samtal	4
1.4	Barns integritet, sociala och emotionella kompetenser och könsnormer	5
1.4.1	Kroppslig integritet	5
1.4.2	Stärk barns känslomässiga och sociala kompetens	5
1.4.3	Hur språkbruk kan motverka begränsande könsnormer	6
1.4.4	Barn som far illa	6
1.4.5	Fördjupning för personal utifrån Liten och trygg	6
1.4.6	Pedagogisk del utifrån Liten och trygg	7

¹ För mer information, se hemsidan:
<https://liu.se/samverkan/skolsamverkan/hallbarlararstart>

1 Ledarskap i förskolan

Ledarskap innefattar många olika delar. Nedan visas några som är särskilt viktiga för förskollärarens ledarskap.

Du som mentor väljer i samråd med din nyutexaminerade kollega de delar i samtalsguiden som enligt självskattningsformulären har framkommit som utvecklingsområden. Jämför den nya lärarens och mentorns erfarenheter. Det är inte nödvändigt att behandla samtliga delar i guiden. Samtalsguiden, i sin helhet eller delar av den, kan även fungera som underlag för kollegiala diskussioner och är således inte begränsad till samtal mellan mentorer och nya förskollärare. Samtliga områden har samma upplägg, ni tar del av texter/filmer och diskuterar efterföljande frågor.

1.1 Lärmiljö

1.1.1 Skapa en god lärmiljö

Titta på filmen: [Lek- och lärmiljön på förskolan](#) (5:14min)

Fundera och diskutera nedanstående frågor med fokus på att organisera, underlätta för koncentration samt skapa en god lärmiljö på avdelningen:

- Vad anser du är en god lärmiljö på förskolan?
- Är du nöjd med lärmiljön på förskolan och i så fall varför?
- Är det något du vill förändra gällande lärmiljön på förskolan?

1.1.2 Organisera avdelningen

- Hur fungerar övergången mellan kapprummet och avdelningen för barnen?
- Hur sker lämning och hämtning (inomhus- och utomhus), vilka utmaningar finns?
- Var förvaras det material som barnen använder regelbundet och hur fungerar det när barnen ska hämta och lämna material?
- Finns det placeringar i kapprum/matsituationer mm. som behöver ses över och i så fall varför och hur? Gör gärna en karta över avdelningen och barnens placeringar.

1.1.3 Underlätta för koncentration

- Har ni rensat avdelningen (intryckssanerat) från koncentrationsstörande utsmyckningar?
- Finns det störande ljud- och ljusintryck som kan påverka koncentrationen negativt såsom, tickande klockor, blinkande ljus, skarpa lysrör etcetera?
- Används någon typ av hjälpmedel för att förebygga störande ljud- och ljusintryck t.ex. ljuddämpning (bord och stolar)?
- Hur används bildstöd på förskolan och vilka utvecklingsområden ser ni?

1.2 Relationer

Goda relationer mellan förskollärare och barn skapar enligt Skolverket bättre förutsättningar för undervisning och lärande. Läs gärna den inledande delen av skolutvecklingsmaterialet [Så skapar du goda relationer](#) samt [Leda som förskollärare](#) och diskutera nedanstående frågor:

1.2.1 Goda relationer

- Vad kännetecknar en god relation mellan barn och vuxna?
- Hur skapar du goda relationer med barn och vårdnadshavare?
- Hur skapar du goda relationer mellan dig och dina kollegor?
- Hur visar du värme, stöd och engagemang gentemot barnen?
- Finns det någonting som specifikt underlättar relationsbyggande med barnen/vårdnadshavarna?

1.2.2 Utmanande relationer

- Hur hanterar du utmanande relationer mellan barn och pedagoger?
- Hur hanterar du utmanande relationer mellan pedagoger och vårdnadshavare?
- Hur hanterar du utmanande relationer mellan dig och dina kollegor?
- Vad gör du om ett barn inte vill stärka sin relation med dig?
- Hur agerar du när något barn är utmanade eller trotsigt?
- Hur agerar du för att tillrättavisa ett barn utan att förstöra er relation?

1.2.3 Uppmuntran

- Hur ger du barnen uppmuntran och beröm som stärker dem? Ge gärna några goda samt mindre goda exempel.
- Hur kan du som pedagog vara en god förebild för barnen på förskolan?

1.3 Kommunikation

Kommunikation är en central och avgörande del av förskollärarens yrke, både med barn, kollegor och vårdnadshavare. Genom att kommunicera tydligt och vara lyhörd kan förskolläraren skapa en trygg och stimulerande lärmiljö, där barnen känner sig sedda och hörda.

1.3.1 Kommunikation med barnen

Läs artikeln: [Kommunikation i förskolan](#) och diskutera nedanstående frågeställningar:

- Hur uppmuntrar du barn att uttrycka sina tankar och känslor, både verbalt och icke-verbalt?
- Vilka tekniker använder du för att säkerställa att alla barn, oavsett kommunikationsstil, känner sig hörda och förstådda?
- Hur arbetar du med att utveckla barnens förmåga att lyssna aktivt och visa empati för sina kamrater?

- På vilka sätt använder du kroppsspråk, ansiktsuttryck och gester i din kommunikation med barnen för att förstärka barnens språk och träna på det sociala samspelet?
- Hur skapar du en öppen och stödjande miljö där barnen känner sig trygga med att ställa frågor och dela sina åsikter?
- Hur modellerar du positiva samspelsbeteenden och hjälper barnen att lösa konflikter på ett konstruktivt sätt?

Se gärna filmen: [Språkutvecklande arbetssätt i förskolan](#). Fundera och diskutera nedanstående frågor utifrån filmklippet om språkutvecklande arbetssätt i förskolan:

- Använder du språkutvecklande arbetssätt idag, och i så fall hur?
- Vilka andra metoder använder du för att stödja barn med olika modersmål i deras språkutveckling?
- Hur introducerar du barnen till skriftspråk och symboler?
- Vilka strategier använder du för att engagera barnen i samtal och diskussioner under lek och aktiviteter?
- Hur anpassar du språkutvecklande aktiviteter för barn med särskilda behov eller utmaningar till exempel via bildstöd, teckenspråk?

1.3.2 Kommunikation med vårdnadshavare

Eftersom det oftast är vårdnadshavarna som lämnar och hämtar sina barn på förskolan, uppstår det många tillfällen för korta samtal med dem. Dessa små samtal kan vara värdefulla för att snabbt utbyta information om barnets dag, dela observationer eller ställa frågor. Det är viktigt att ta vara på dessa stunder för att bygga en stark och öppen kommunikation mellan förskolan och hemmet, vilket i sin tur kan bidra till en bättre förståelse och samarbete kring barnets utveckling och välmående. Men hur får man till detta? Läs gärna artikeln: [Kommunikation med vårdnadshavare i förskolan](#) och diskutera nedanstående frågor:

- Ge exempel på sätt där du tycker att du skapar en positiv kommunikationsmiljö mellan dig och vårdnadshavarna?
- På vilka sätt säkerställer du att din kommunikation är tydlig och konkret, särskilt för föräldrar med annat modersmål?
- Hur ger du kontinuerlig återkoppling om barnets utveckling och lärande samt dagliga aktiviteter till vårdnadshavarna?

1.3.3 Svåra samtal

Läs skriften: [Svåra samtal](#). Diskutera därefter nedanstående frågeställningar:

- Hur förbereder du dig inför svåra samtal med vårdnadshavare för att säkerställa att mötet blir konstruktivt?
- Vad gör du för att skapa en positiv inledning och avslutning på samtalet, även när innehållet är allvarligt?
- Hur agerar du om du känner dig obekvämt att leda ett svårt samtal med vårdnadshavare?
- Vad gör du om det uppstår oenigheter med vårdnadshavare under ett möte?

- Hur följer du upp ett svårt samtal för att säkerställa att både förskolan och vårdnadshavarna arbetar tillsammans för barnets bästa?

1.4 Barns integritet, sociala och emotionella kompetenser och könsnormer

Se Folkhälsoguidens film om [Kroppslig integritet och relationer](#) som riktar sig till förskolepersonal. Den kan vara en bra utgångspunkt för vidare fördjupningar och diskussioner med både barn, vårdnadshavare och personal. Filmen tar upp följande delar:

- Stärka barns kroppsliga integritet och förebygga sexuella övergrepp
- Stärka barns sociala och emotionella kompetenser
- Hur personalens språkbruk kan påverka begränsande könsnormer

1.4.1 Kroppslig integritet

- Fundera och diskutera utifrån filmklippet. Hur arbetar du tillsammans med barnen om:
 - känslor?
 - kroppen och de privata områdena?
 - gränser och att säga ja eller nej?

För att stärka barns kroppsliga integritet har Rädda Barnen tagit fram ett material med tips och råd om hur förskolepersonal och andra vuxna kan tala med barn om kroppen, sexualitet och sexuella övergrepp: [Stopp! Min kropp!](#) Läs det, material innehåller bland annat sånger och lekar vars målsättning är att hjälpa barnen att utveckla sin förståelse för känslor, privata områden, kroppsgränser och samtycke. Leken kan också hjälpa barn att sätta gränser samt hur de säger eller visar ja och nej.

1.4.2 Stärk barns känslomässiga och sociala kompetens

Förskolan jobbar mycket med att stärka barnens emotionella och sociala förmågor. Den viktiga grunden som läggs i familjen och i förskolan är något som behöver tränas och förfinas hela livet. Läs: [Rusta barnen känslomässigt och socialt](#) och diskutera utifrån frågeställningarna nedan hur ni på förskolan arbetar för att utveckla barns emotionella och sociala kompetenser:

- Hur utvecklar eller stärker ni barns självförtroende (känna igen känslor och ha en positiv och realistisk självbild)?
- Hur utvecklar ni barns förmåga till självkontroll och att kunna hantera sina egna känslor (uppmärksamhet, följa instruktioner, vänta, vara uthållig)?
- Hur utvecklar ni barns empatiska förmåga (medvetenhet om andras känslor, att förstå andra och respektera olikheter, att känna medkänsla och visa omsorg)?
- Hur stärker ni barns kommunikativa förmåga (samspel, turtagning, hälsningsfraser)?

1.4.3 Hur språkbruk kan motverka begränsande könsnormer

Ett av förskolans grunduppdrag är att arbeta för jämställdhet. Alla förskolor ansvarar för att motverka könsnormer som begränsar barnens utveckling, val och lärande. Skolverket trycker på vikten att främja jämställdhet i förskolan. De belyser även vikten av att förskolepersonal ges utrymme att reflektera på vilket sätt språket i verksamheten förstärker eller motverkar begränsande normer kopplat till kön.

Normer

Normer är som oskrivna regler som berättar hur vi förväntas bete oss i olika situationer. De kan handla om hur vi klär oss, hur vi pratar, eller hur vi beter oss i olika sociala sammanhang. Normer hjälper oss att förstå vad som är " normalt " eller accepterat i en viss grupp eller samhälle. De påverkar hur vi beter oss och hur vi interagerar med andra människor.

- Hur arbetar du för att stärka goda normer respektive motverka fördomar?
- Hur tilltalar du barn utifrån kön och ålder, använder du t.ex. ordet barn i stället för pojkar och flickor?
- Skiljer sig dina och kollegornas tillrättavisningar av barn utifrån kön, ålder, etnicitet osv.?
- Hur skulle du agera om du upplever att kollegor bryter mot förskolans normer?
- Hur arbetar du för att normalisera det som frångår normerna? Till exempel att vi äter olika saker, säger föräldrar eller vårdnadshavare i stället för mamma och pappa. Eller att alla som vill kan meka med bilar och leka med dockor, ha nagellack, ha långt eller kort hår, gråta etcetera.

1.4.4 Barn som far illa

Förskolan har anmälningsskyldighet när misstanke finns om barn som far illa. Läs foldern: [Till dig som är skyldig att anmäla oro för barn](#) samt titta på filmen: [Till dig som är anmälningsskyldig](#) och diskutera därefter frågorna nedan:

- När är du skyldig att anmäla barn som far illa? Ge några exempel på situationer som skulle kunna vara aktuella.
- Vilka rutiner har vi på enheten?
- Vilka tankar väcker filmen?

Brottsoffermyndigheten har på sin hemsida en del som heter *Liten och trygg* som en handledning för förskolan med fokus på hur man upptäcker barn som blivit utsatta eller bevittnat brott. Materialet utgår från socialtjänstlagen, barnkonventionen och förskolans läroplan. Handledningen innehåller material och övningar som kan göras tillsammans med barnen samt en fördjupning för personal med filmer och diskussionsfrågor. Nedan finner du en sammanställning med fokus på personal samt pedagogiska övningar.

1.4.5 Fördjupning för personal utifrån Liten och trygg

- [Avsnitt 1: Brott och signaler - Jag vill veta](#)

- [Avsnitt 2: Konsekvenser och bemötande - Jag vill veta](#)
- [Avsnitt 3: Misstanke och anmälan - Jag vill veta](#)

1.4.6 Pedagogisk del utifrån Liten och trygg

Nedanstående pedagogiska övningarna utgår från olika vardagssituationer på förskolan. Det finns övningar som går att använda vid lek, samtal och skapande tillsammans med barnen. Övningarna är tänkta att hjälpa barnen att sätta ord på känslor, lära sig om kroppsliga gränser och sina rättigheter. Genom dessa övningar kan förskolan hjälpa barnen att berätta om sin utsatthet nu eller senare i livet. Ni kan göra de övningar som ni tycker passar er förskola och anpassa övningarna efter antalet barn, ålder och behov.

- [Musik och rörelse - Jag vill veta](#)
- [Bild och form - Jag vill veta](#)
- [Samling och lässtund - Jag vill veta](#)
- [Utelek - Jag vill veta](#)
- [Mat och vila - Jag vill veta](#)
- [Temaarbete - Jag vill veta](#)